

فلسفه و منطق

دکتر اک زایی

استاد علوم سیاسی دانشگاه باقر العلوم علیه

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

امنیت متعالیه

نجف لک زایی

ناشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

تهیه

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

سروراستار

محمدباقر انصاری

لیتوگرافی، چاپ و صحافی

چایخانه مؤسسه بوستان کتاب

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

عمران ۵۶۲؛ مسلسل: ۸۸۴

نشانی

قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، نشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

تلفن و دورنگار: ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۳

ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸

کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱

مراکز پخش

۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۴

۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی در دانشگاه تهران،

پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن:

۰۲۱-۶۶۹۵۱۵۳۴

وبگاه: www.pub.isca.ac.ir

رایانامه: nashr@isca.ac.ir

فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir

فروشگاه نشر دیجیتال: www.pajooahaan.ir

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

سرشناسه:

لک زایی، نجف، ۱۳۹۸-

عنوان و نام پدیدآور:

امنیت متعالیه/ نجف لک زایی، تهیه پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

مشخصات نشر:

قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ

اسلامی، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری:

۴۸۴ ص.: جدول، نمودار

شابک:

۷۵۰۰۰۰ ریال:

978-600-195-577-8

وضعیت فهرست نویسی:

فیا

یادداشت:

کتابنامه: ص. [۴۳۳] - ۴۴۷؛ همچنین به صورت اینترنتی

یادداشت:

نمایه

موضوع:

امنیت ملی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع:

امنیت داخلی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

امنیت ملی -- جنبه های قرآنی

اسلام و سیاست

اسلام و سیاست -- جنبه های قرآنی

شناسه افزوده:

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ

اسلامی، پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

رده بندی کنگره:

BP ۲۳۱

رده بندی دیویی:

۲۹۷/۴۸۳۲

شماره کتابشناسی ملی:

۶۰۶۰۷۶۳

سخنی با خواننده ۱۵

مقدمه: ضرورت توجه به مطالعات اسلامی امنیت ۱۷

فصل اول: ظرفیت‌سنجی علوم اسلامی برای پشتیبانی

از نظریه امنیت متعالیه: ویژگی‌ها و روش‌ها

مقدمه ۲۳

رویکردهای دانشی امنیت متعالیه در علوم اسلامی ۲۴

روش‌شناسی رویکردهای دانشی امنیت متعالیه در علوم اسلامی ۲۸

مؤلفه‌ها و ظرفیت‌های پاسخگویی علوم اسلامی به پرسش‌های امنیت متعالیه ۳۷

۱. ویژگی‌های رویکرد فلسفی در مطالعات اسلامی امنیت ۴۲

۲. ویژگی‌های رویکرد کلامی در مطالعات اسلامی امنیت ۳۸

۳. ویژگی‌های رویکرد عرفانی در مطالعات اسلامی امنیت ۳۸

۴. ویژگی‌های رویکرد قرآنی در مطالعات اسلامی امنیت ۳۹

۵. ویژگی‌های رویکرد حدیثی در مطالعات اسلامی امنیت ۴۰
۶. ویژگی‌های رویکرد فقهی در مطالعات اسلامی امنیت ۴۱
۷. ویژگی‌های رویکرد اخلاقی در مطالعات اسلامی امنیت ۴۲
۸. ویژگی‌های رویکرد سیاست‌نامه‌ای در مطالعات اسلامی امنیت ۴۲
- جمع‌بندی ۴۳

فصل دوم: اقتدا به پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله در کشف نظریه امنیت متعالیه

- مقدمه ۴۵
- الگوی امنیتی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به عنوان الگوی کامل ۴۷
- اصول قرآنی تأمین امنیت در الگوی امنیتی پیامبر صلی الله علیه و آله ۴۸
۱. صلح‌طلبی و پرهیز از تعصب در برخورد با مخالفان ۴۸
۲. مبارزه با جنگ‌افروزان و فتنه‌انگیزان ۴۹
۳. پرهیز از استبداد و اجبار ۵۱
۴. ظلم‌ستیزی ۵۲
۵. نهی از اطاعت طاغوت ۵۳
۶. پابندی به پیمان و برخورد با پیمان‌شکنان ۵۶
۷. پابندی به قوانین الهی ۵۹
۸. درآمیختن نرمش و قاطعیت ۶۱
۹. برقراری عدل و قسط ۶۲
۱۰. انفاق و رسیدگی به فقیران و محرومان ۶۳
- جمع‌بندی ۶۳

فصل سوم: ظرفیت‌سنجی دلالت‌های امنیتی انسان‌شناسی حکمت متعالیه

۶۵	مقدمه
۶۷	ظرفیت‌سنجی دلالت‌های امنیتی انسان‌شناسی صدرالمآلهین
۷۳	ظرفیت‌سنجی دلالت‌های امنیتی انسان‌شناسی علامه طباطبائی
۷۹	ظرفیت‌سنجی دلالت‌های امنیتی انسان‌شناسی امام خمینی
۸۵	ظرفیت‌سنجی دلالت‌های انسان‌شناسی امنیتی استاد مطهری
۸۹	جمع‌بندی

فصل چهارم: ظرفیت‌سنجی و مستندات امنیت متعالیه

در اندیشه امام خمینی

۹۱	گفتار اول: دلالت‌های امنیتی نظریه دو فطرت و مستندات ارکان امنیت متعالیه
۹۱	مقدمه
۹۱	ظرفیت‌سنجی امنیتی نظریه دو فطرت
۱۰۲	دلالت‌های امنیتی انسان‌شناسی برگرفته از نظریه دو فطرت
۱۰۳	ارکان امنیت متعالیه در اندیشه امام خمینی
۱۰۴	۱. مفهوم امنیت
۱۰۹	۲. ابعاد امنیت
۱۱۱	۳. مرجع امنیت
۱۱۵	۴. سطح امنیت
۱۱۶	۵. دوست و دشمن
۱۲۰	۶. روش‌های تحصیل امنیت
۱۳۲	۷. راهکارهای استراتژیک امنیتی

۱۳۲	جمع‌بندی
۱۳۳	گفتار دوم: ظرفیت‌سنجی و مستندات علل اربعه امنیت در اندیشه امام خمینی
۱۳۳	مقدمه
۱۳۸	علت مادی امنیت
۱۴۲	علت صوری امنیت
۱۴۶	علت فاعلی امنیت
۱۴۹	علت غایی امنیت
۱۵۴	جمع‌بندی

فصل پنجم: ظرفیت‌سنجی و مستندات امنیت متعالیه

در اندیشه علامه جوادی آملی

گفتار اول: ظرفیت‌سنجی و مستندات انسان‌شناسی امنیت متعالیه در اندیشه علامه

۱۵۷	جوادی آملی
۱۵۷	مقدمه
۱۶۱	انسان‌شناسی علامه جوادی آملی
۱۶۱	راه شناخت انسان
۱۶۵	اهمیت انسان‌شناسی در علوم امنیتی
۱۶۸	حقیقت انسان از دیدگاه قرآن
۱۷۲	انواع انسان
۱۷۵	مراتب چهارگانه وجود انسان
۱۷۷	لایه‌های وجودی انسان
۱۷۷	فطرت و طبیعت

۱۸۰.....	امنیت و علوم فطری
۱۸۲.....	طبیعت انسان
۱۸۳.....	ساختارهای وجودی انسان
۱۸۶.....	اوصاف انسان در قرآن و نسبت آن با امنیت
۱۹۳.....	نیروهای فطری و طبیعی انسان و وجوه امنیتی آنها
۱۹۵.....	منشأ اوصاف نکوهیده انسان و وجوه امنیتی آن
۲۰۰.....	وجود و بعد امنیتی انسان شناسی آیت الله جوادی آملی
۲۰۲.....	جمع بندی
۲۰۳.....	گفتار دوم: ظرفیت سنجی و مستندات علل اربعه امنیت در اندیشه علامه جوادی آملی
۲۰۳.....	مقدمه
۲۰۶.....	مفهوم امنیت
۲۱۰.....	علت مادی امنیت
۲۱۸.....	علت صوری امنیت
۲۲۷.....	علت فاعلی امنیت
۲۲۹.....	علت غایی امنیت
۲۳۴.....	جمع بندی
	گفتار سوم: ظرفیت سنجی و مستندات امنیت بین الملل متعالیه در اندیشه علامه
۲۱۶.....	جوادی آملی
۲۴۵.....	دین: مبنا و منبع امنیت بین الملل
۲۴۹.....	۱. جهان شمولی اسلام
۲۵۱.....	۲. تغییر ناپذیری و فطرت مداری
۲۵۲.....	ابزارهای اسلام برای تأمین امنیت در سطح جهان اسلام

۲۵۷	ابزارهای اسلام برای تأمین امنیت در سطح ادیان توحیدی
۲۶۰	ابزارهای اسلام برای تأمین امنیت در سطح جهان
۲۶۷	ابزارهای اسلام برای تأمین امنیت در همه سطوح
۲۶۷	۱. اصل عدل
۲۶۸	۲. وحدت: مبنای صلح و امنیت جهانی
۲۷۰	جمع‌بندی

فصل ششم: ظرفیت‌سنجی و مستندات علل اربعه امنیت در اندیشه آیت‌الله شهید بهشتی

۲۷۳	مقدمه
۲۷۵	علت مادی امنیت
۲۸۰	علت صوری امنیت
۲۸۹	علت فاعلی امنیت
۲۹۶	علت غایی امنیت
۲۹۹	جمع‌بندی

فصل هفتم: ظرفیت‌سنجی راه‌های تحصیل امنیت متعالیه در اندیشه استاد مطهری

۳۰۱	مقدمه
۳۰۳	مفهوم امنیت
۳۰۷	جایگاه امنیت در اهداف حکومت اسلامی
۳۰۹	راه‌های دستیابی به امنیت

۱. ابزارهای نرم ایجابی دستیابی به امنیت.....	۳۰۹
۲. ابزارهای نرم سلبی دستیابی به امنیت.....	۳۲۰
۳. ابزارهای سخت دستیابی به امنیت.....	۳۲۵
۴. امور مدیریتی و کارگزاری قضایی.....	۳۲۷
جمع‌بندی.....	۳۲۷

فصل هشتم: ظرفیت‌سنجی و مستندات رویکرد فقهی

امنیت متعالیه در سنت مطالعات فقهی

جایگاه امنیت در فقه.....	۳۲۹
انواع حکم.....	۳۳۱
تعریف امنیت در فقه.....	۳۳۴
مرجع امنیت از نگاه فقها.....	۳۴۲
چارچوب‌ها و الگوها.....	۳۴۵
۱. چارچوب‌ها و الگوهای درون‌فقهی.....	۳۴۵
الگوی فاضل مقداد.....	۳۴۵
الگوی نائینی.....	۳۴۶
الگوی امام خمینی.....	۳۴۹
۲. چارچوب‌ها و الگوهای برون‌فقهی.....	۳۵۲
الف) روش تحلیل گفتمانی.....	۳۵۳
۱) گفتمان امنیتی تبلیغی.....	۳۵۴
۲) گفتمان امنیتی اصلاحی.....	۳۵۵
۳) گفتمان امنیتی انقلابی.....	۳۵۹

۳۶۰	۴) گفت‌وگو امنیتی تقیه‌ای
۳۶۱	ب) روش مفهومی
۳۶۲	۱) رویکرد مفاهیم متضاد
۳۶۲	۲) منظومه مفهومی سنت مطالعات فقهی امنیت
۳۶۳	جمع‌بندی

فصل نهم: ظرفیت‌سنجی و مستندات رویکرد تجربی

امنیت متعالیه در سنت مطالعات سیاست‌نامه‌ای

۳۶۵	مقدمه
۳۶۸	عناصر امنیت ملی
۳۶۹	۱. سامان‌دهی اقتصاد سیاسی
۳۶۹	الف) ساماندهی اقتصاد مالی
۳۶۹	۱) ضرورت ساماندهی امور مالی
۳۷۰	۲) راه‌های ساماندهی امور مالی
۳۷۰	۱- تدبیر مداخل (درآمدها)
۳۷۴	۲- تقدیر مخارج (هزینه‌ها)
۳۷۶	۳) گسترش تجارت داخلی و خارجی
۳۷۹	۲. ساماندهی امور نظامی، انتظامی و امنیتی
۳۷۹	الف) جنگ و صلح
۳۸۰	۱) نیروی نظامی قوی
۳۸۱	۲) توسعه تجارت بین‌المللی
۳۸۳	۳) کاستن هیئت حاکمه از اوقات فراغت و التذاذ خود

۳۸۳	داشتن سیستم اطلاعاتی قوی و حفاظت از اسرار خود
۳۸۴	داشتن دیپلماسی قوی
۳۸۶	نیروهای مسلح (اهل شمشیر)
۳۸۶	ضرورت نیروهای مسلح
۳۹۰	وظایف دولت در قبال سپاهیان
۳۹۳	شرایط فرماندهان نیروهای مسلح
۳۹۵	شرایط مرزداران و نگهبانان
۳۹۵	ضرورت آمادگی دائم نیروهای مسلح
۳۹۷	امور اطلاعاتی و امنیتی
۳۹۷	ضرورت خبرگیری
۳۹۸	انواع خبرگیری
۳۹۸	شرایط مأموران اطلاعاتی
۳۹۸	ساماندهی سیاست خارجی و دیپلماسی
۴۰۲	جمع‌بندی

خاتمه: امنیت متعالیه به مثابه یک نظریه

۴۱۰	مفهوم امنیت
۴۱۲	ابعاد امنیت
۴۱۳	مرجع امنیت
۴۱۵	سطح امنیت
۴۱۶	دوست و دشمن
۴۱۷	روش‌های تحصیل امنیت

۴۲۸ راهکارهای استراتژیک امنیتی

۴۲۸ سخن آخر

۴۳۳ کتابنامه

نمایه‌ها

۴۴۹ آیات

۴۶۳ روایات

۴۶۵ موضوعات

۴۷۹ اعلام و مشاهیر

۴۸۱ کتاب‌ها

سخنی با خواننده

پژوهش در حوزه اندیشه سیاسی از منظر دینی به منظور شناخت مبانی، سرشت و ساختار آن در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی ضرورتی انکارناپذیر یافته است. ژرف‌نگری در مبانی دینی مشتمل بر عقل و آموزه‌های وحیانی و عرف جامعه اسلامی - ایرانی شرطی اساسی در پویایی پژوهش‌ها برای دستیابی به الگوی مطلوب حکومت اسلامی در دوره جدید است؛ از این رو شناخت، بازخوانی، بازنگری و بومی‌سازی مسائل علم و اندیشه سیاسی جایگاه ویژه‌ای در این پژوهش‌ها دارند.

هدف اولیه انقلاب اسلامی هدفمندی و ارتقای کیفیت زندگی مؤمنان بر اساس نص اسلامی بود. لازمه تحقق این هدف تربیت اندیشمندان فراوان و انجام تحقیقات به روز، کارآمد و معتبر علمی بود که در این جهت با راهنمایی استادان و همکاری طلاب فارغ‌التحصیل علوم سیاسی زمینه شکل‌گیری پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در سال ۱۳۷۳ فراهم شد. تجربه نو و موفق این پژوهشگران در معرفی بخشی از میراث سیاسی عالمان شیعی و تألیف آثاری مستقل درباره مسائل نوپیدای سیاسی زمینه گسترش فعالیت‌های این مرکز و ارتقای آن به پژوهشکده‌ای مستقل را مهیا کرد.

این پژوهشکده به منظور ایفای رسالت خود تولیدات پژوهشی فراوانی را

به جامعه علمی ارائه کرده است؛ از آن جمله می‌توان به تألیف، تصنیف و ترجمه ده‌ها کتاب در حوزه اندیشه سیاسی اسلام اشاره کرد. چشم‌انداز آینده این پژوهشکده تبدیل شدن به مرجعی علمی در اندیشه سیاسی - دینی است تا بتواند با گردآوری مهم‌ترین تلاش‌ها و اندیشه‌ها به بسیاری از علاقه‌مندان این حوزه خدمات علمی مؤثری ارائه کند.

کتاب حاضر با هدف ارائه «مکتب امنیتی اسلام» نگاشته شده که نویسنده برای آن عنوان امنیت متعالیه را به کار برده است. این اثر که برای نخستین بار به بحث در زمینه امنیت در دیدگاه‌های اسلامی می‌پردازد، بر آن است خواننده را با گستره و ابعاد نظریه امنیت متعالیه آشنا سازد. این اثر بخشی از کلان‌پروژه «مطالعات اسلامی امنیت» است که مدتی است در پژوهشگاه در دست انجام است. امید که علاوه بر اساتید و پژوهشگران و کارشناسان عرصه مسائل و مباحث امنیت، دیگر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی لازم می‌داند از تلاش‌های پژوهشگر محترم دکتر نجف لک‌زایی، ناظر ارجمند دکتر علیرضا صدرا، ارزیابان محترم دکتر محمد ستوده و دکتر محمدحسن روزبه، ویراستار علمی دکتر محمداسماعیل نباتیان، مدیر محترم گروه دکتر شریف لک‌زایی و مدیر محرم امور پژوهشی دکتر محمود فلاح و سایر دست‌اندرکاران تشکر و قدردانی کند؛ در پایان از دکتر محمدباقر انصاری، رئیس اداره نشر پژوهشگاه و همکاران به جهت آماده‌سازی و چاپ آن تشکر و قدردانی می‌نماید.

این پژوهشکده در جهت حیات و بالندگی خود از انتقادات و پیشنهادهای علمی استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم استقبال می‌کند. امید است این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی اندیشه سیاسی اسلام را فراهم سازد.

دکتر منصور میراحمدی

مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

ضرورت توجه به مطالعات اسلامی امنیت

از مهم‌ترین اهداف انقلاب اسلامی ارتقای امنیت مردم است، چه مردم ایران و چه مردم کشورهای دیگر. ارتقای امنیت از راه‌های مختلفی تأمین می‌شود: بخشی از راه‌ها عملی است؛ از قبیل مبارزه با استبداد، استعمار و نظام سلطه و تأسیس نظامات عادلانه از جمله تأسیس جمهوری اسلامی ایران. بخشی نیز از طرق تأمین و ارتقای امنیت، نظری و علمی است. تأملات در حوزه علوم انسانی و ارائه نظریه‌های مورد نیاز نظیر نظریه امنیت مبتنی بر آموزه‌های اسلامی از این جمله است؛ زیرا در میان منابع متروک امنیت‌آفرین، منبع الهی بهترین نوع آن محسوب می‌شود. پیروزی انقلاب اسلامی، مقاومت اعجاب‌انگیز هشت‌ساله رزمندگان ایرانی در برابر نظام سلطه، پیروزی حزب الله لبنان بر ارتش مشهور به شکست‌ناپذیر رژیم اسرائیل و حماسه‌های مسلمانان صدر اسلام به رهبری حضرت محمد مصطفی (ص) و برتری منبع الهی است. علت اصلی این مسئله هم بر می‌گردد به تأمین امنیت درونی و روانی که پایه دیگر انواع امنیت است؛ بنابراین منبع تأمین تعادل روحی و امنیت روانی افراد یک جامعه و تداوم حیات بانشاط یک ملت و امت ارزشمندترین سرمایه آن جامعه محسوب می‌شود که پی‌جویی

آرمان‌های مردم را امکان‌پذیر می‌سازد. با این اوصاف هنوز گامی جدی در جهت تبیین دیدگاه اسلام در این زمینه برداشته نشده است. متون مورد استفاده در مباحث امنیتی در کشور ما نوعاً متون ترجمه‌ای است. اولویت رشته مطالعات اسلامی امنیت از آن‌رو توجیه‌پذیر است که در کشور ما اسلام مبنای نظم است. توجه مقام معظم رهبری به بحث جهاد، در اولویت درس خارج فقه، شایسته بود که به موجی از امنیت‌پژوهی با رویکرد اسلامی در جامعه ما منجر می‌شد؛ اما چنین نشد. برخی از مهم‌ترین اهداف مطالعات اسلامی امنیت از این قرار است:

۱. آشنایی با مباحث بنیادین امنیت در اسلام؛ به گونه‌ای که در تمام نظریه‌پردازی‌ها، سیاست‌گذاری‌ها، تصمیم‌سازی‌ها و برنامه‌ریزی‌های امنیتی در جمهوری اسلامی مورد توجه قرار گیرد.

۲. ارائه و تبیین فهم قرآنی، روایی و تفسیری از امنیت؛

۳. بررسی، تبیین و تفکیک ابعاد معرفت‌شناختانه امنیت در حوزه فلسفه سیاسی، فقه سیاسی، کلام سیاسی، عرفان سیاسی و...؛

۴. نیل به نظریه امنیتی اسلام در ساحت‌ها و سطوح مختلف امنیت؛

به‌طور کلی مهم‌ترین شاخه‌ها و گرایش‌های مطالعات اسلامی امنیت - که نویسنده در اثر پیش رو به عنوان زیرساخت نظریه امنیت متعالیه از آنها متأثر است و بهره می‌برد، بدین شرح است: ۱. مطالعات امنیتی - فلسفی؛ ۲. مطالعات امنیتی - کلامی؛ ۳. مطالعات امنیتی - اخلاقی؛ ۴. مطالعات امنیتی - قرآنی؛ ۵. مطالعات امنیتی - حدیثی؛ ۶. مطالعات امنیتی در تاریخ و سیره معصومان؛ ۷. مطالعات امنیتی - سیاست‌نامه‌ای؛ ۸. مطالعات امنیتی - عرفانی؛ ۹. مطالعات امنیتی - ادبی؛ ۱۰. مطالعات امنیتی - فقهی.

در اثر حاضر، از برخی گرایش‌های مذکور به‌ویژه گرایش فلسفی، فقهی و سیاست‌نامه‌ای سخن گفته شده است، هرچند بحث از این رویکردها دغدغه و هدف اثر حاضر نبوده است. در این اثر، دغدغه اصلی اولاً ظرفیت‌سنجی متون و منابع اسلامی و متفکران متعلق به نحله فکری حکمت متعالیه در حوزه امنیت و ثانیاً تلاش‌ها معطوف به ارائه مستنداتی از متون و منابع اسلامی و متفکران پیش‌گفته در زمینه امنیت متعالیه است. امید است به فضل الهی در آینده توفیق ارائه دیگر گرایش‌ها و رویکردهای امنیتی مطرح در عرصه اسلامی و نیز نقد و بررسی مکاتب امنیتی متدانی حاصل شود.

چنان‌که پیداست، مطالعات امنیت با رویکرد اسلامی در سنت اسلامی ریشه‌ها و بنیادهای عمیق و سترگی دارد؛ امید که در عصر و زمان ما نیز مطابق با نیازها و مقتضیات هر برآورد و با شکوفه‌های خود میوه امنیت را برای جهان امروز به ارمغان آورد.

تاکنون آثار متعددی درباره امنیت در اسلام منتشر شده است؛ اما نوآوری اثر حاضر، اگر نزد ارباب معرفت نوآوری محسوب شود، تلاشی است که برای نخستین بار با هدف ارائه «مکتب امنیتی اسلام» صورت گرفته است؛ چیزی که نگارنده نام «امنیت متعالیه» را برای آن انتخاب کرده است. مفهوم «متعالیه» هم اشاره به مبنای فلسفی این مکتب دارد و هم به مبنای قرآنی «تعالوا الی کلمه سواء»؛ یعنی کلمه توحید که امنیت در آن است؛ زیرا خدا امنیت‌بخش و «مؤمن» است و هر کس به خدا متصل شود، امنیت دارد و برای دیگران نیز به درجاتی تولید امنیت می‌کند. بر این اساس تمام اسلام و تفکر توحیدی با رویکردهای مختلف فقهی، کلامی، اخلاقی، عرفانی، ادبی و سیاست‌نامه‌ای - مشروط بر اینکه اسلامی و متعالیه و توحیدی باشد -

مکتب امنیت بخش می شود. پس از بحث های نظری مقدماتی مستندات، ظرفیت ها و زمینه های نظریه امنیت متعالیه در اندیشه برخی بزرگان فکر و اندیشه اسلامی نشان داده شده است و مسیر مباحث به گونه ای پیش رفته است که خواننده با گستره و ابعاد این نظریه از صدر اسلام تا کنون به طور کلی آشنا شود تا وقتی به نظریه می رسد، در تصور و تصدیقش دچار مشکل نشود. روشن است که این الزام آغازین در ارائه این نظریه است و از خدای متعال توفیق ادامه کار را می طلبیم. گفتنی است نگارنده طراح تمام جدول ها و نمودارها در این نوشتار است.

متن پیش رو حاصل بیش از دوازده سال تحقیق، تدریس و سمینارهای نگارنده در حوزه مطالعات اسلامی امنیت در ایران و برخی کشورهاست. به طور خاص لازم است از دانشگاه عالی دفاع ملی و پیشگامی آن در زمینه مباحث «فلسفه امنیت در اسلام» و نیز دانشگاه باقرالعلوم (ع) و پیشگامی آن در مباحث «فقه امنیت» یاد کنم. بیشتر مباحث این اثر نیز در این دو دانشگاه و برخی مراکز تخصصی حوزه علمیه قم بحث و بررسی شده است. همچنین دو جلسه کرسی نظریه پردازی فقه امنیت در مرکز فقهی ائمه اطهار (ع) و یک کرسی تخصصی در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه در قم برگزار شد. در کرسی نظریه پردازی مذکور که زیر نظر هیئت حمایت از کرسی های شورایی عالی انقلاب فرهنگی برگزار شد، امنیت متعالیه به عنوان نظریه مورد تأیید قرار گرفت. در اینجا لازم می دانم از تمامی کسانی که در پیشرفت مباحث نقش داشته اند، به ویژه دانشجویان و همکارانم تشکر و قدردانی کنم. به طور خاص از آقایان حجت الاسلام و المسلمین استاد حمید پارسانیا، دکتر علیرضا صدرا، حجت الاسلام و المسلمین دکتر منصور

میراحمدی و دکتر علی عبدالله‌خانی که شورای دآوری کرسی نظریه‌پردازی را بر عهده داشتند و آقایان دکتر محمد ستوده، دکتر نورالله قیصری و دکتر علی شیرخانی که اعضای کمیته ناقدان بودند و آقایان دکتر مسعود معینی‌پور و دکتر رجبعلی اسفندیار که دبیری جلسات کرسی را بر عهده داشتند و دکتر شیخ چگین که ناظر جلسه بودند و نیز دکتر شریف لک‌زایی تشکر ویژه کنم. در مباحث حکمت و سیاست متعالیه مرهون دیدگاه استاد عزیزم علامه جواد آملی هستم که امیدوارم از این پس نیز این توفیق رفیقم باشد.

سومین بخش مایی از مباحث پژوهش حاضر پیش از این در مجلات علمی - پژوهشی منتشر شده است که از دست‌اندرکاران این نشریات که مشخصات کامل آنها در فهرست منابع در پایان اثر آمده است نیز تشکر می‌کنم. پذیرای همه نظرها و دیدگاه‌ها هستم و مایه خرسندی است، اگر مرا از نظرهای خود مطلع کنید.

از همسر فرهیخته و فرزندان عزیزم که بدون همراهی آنان این اثر پدید نمی‌آمد، قدردانی و تشکر می‌کنم و این اثر را تقدیم می‌کنم به همه شهدای راه خدا به‌ویژه برادر عزیزم سردار شهید حاج حبیب لک‌زایی و فرزند شهیدش طلبه فرهیخته مسلم لک‌زایی و خواهر دانشمندم دکتر صدیقه لک‌زایی که در واپسین لحظات تکمیل این اثر در خردادماه سال ۱۳۹۷ به انای الهی استافت و همسر شهیدش جناب حجت الاسلام و المسلمین دکتر نعمت‌الله یزدانی و پدرم که پس از تدوین این مقدمه در تیرماه ۱۳۹۸ به فرزند شهیدش پیوست.

قم، نجف لک‌زایی

استاد گروه علوم سیاسی دانشگاه باقرالعلوم (ع)